

İdeolojik Antioksidanlar

Bugünün toplumsal gerçekliği, geç kapitalist küresel pazar, Marx'ın *gerçek soyutlamanın gücü* olarak tanımladığı şeyin hegemonyası altındadır. Sermayenin dolaşımı Deleuze'cü bir tabir kullanacak olursak, radikal bir “*yersizleştirmenin*” gücünü oluşturur: Bu öyle bir güçtür ki işlev görme tarzı özgül bağlamını bilinçli olarak göz ardı eder ve söz konusu koşullarda köklendirilemez. Standart ideolojilerde olduğu gibi artık kısmiliği tıkayan, onun tikel içeriğini ayrıcalıklandıran bir evrensellik söz konusu değildir. Bunun yerine, tam da tikel kökleri belli bir yere bağlama edimi gerçek soyutlamanın hâkimiyetinden doğan toplumsal gerçekliği tıkamaktadır.

Antioksidanların serbest radikalleri ehlileştirerek bedenini doğal halini korumasına eş, totalitarizm de politik bedenini sağlık halini koruyan temel bir ideolojik antioksidandır. Kariyeri boyunca totalitarizm, mevcut liberal hegemonyayı garantilemek ve eleştirileri bastırmak adına karmaşık bir operasyonun hem nedeni hem göstereni olmuştur. Totalitarizm hayaletini canlı kılmak için onu kategorilere bölmek “Faşist ve Komünist çeşitlemeler arasındaki farkı vurgulamak” yersiz bir çabadır zira totalitarizm nosyonu bir kez kabul edildi mi liberal demokratik ufkun içine girilir.¹ İfade etmek istediğimiz; totalitarizmin etkili bir kuramsal kavram olmaktan öte, ideolojik bir mazeret de olduğudur: İnsanları düşünmeye sevk etmek yerine, tanımladığı tarihsel gerçeklikle ilgili yeni bir içgörü edinmeye zorlar, düşünme ediminin zahmetinden kurtarır hatta aktif biçimde önler.²

Herhangi bir kişi, var olan düzeni anlamlı şekilde sarsacak ve sorgulanmasına yol açacak politik projelere dair ufak bir eğilim gösterdiği anda alacağı yanıt “*Ne kadar iyi niyetli olsa da sonu yeni bir Gulag'a çıkar*” olacaktır. Postmodern politik felsefenin ahlaka dönüş düşüncesi, Gulag veya Auschwitz dehşetini “nihai öcü” olarak, her türden “radikal angajmanı” reddetmemiz için bir şantaj unsuru yapmaktadır. Konformistler var olan düzeni savunurken kendilerine ikame bir tatmin de sağlarlar. Sömürünün, gelir dağıtımında, vergilendirilmesindeki eşitsizliğin ve bunun gibi şeylerin varlık alanımızda bulunduğunu bilirler lakin gidişatı değiştirmek için önerilen her girişim, totalitarizm hayaletine verilen bir ödün olarak, tehlikeli ve kabul edilemez ilan edilip reddedilir.

Bugün, Marksizm ile onun patolojik uzantısı Stalinizm'e karşı Soğuk Savaş ardılı akut hezeyanlar geçtikten sonra, totalitarizm terimini kullanıldığında aşağıdaki önermelerden biri kastediliyor demektir:

¹ Faşist İtalya için bir işaret olarak "total devlet" terimini 1920'lerde ilk kullanan Mussolini olmuştur, ne var ki "totalitarizm" nosyonu liberal kuramcılar tarafından geliştirilmiştir.

² Bugün totaliter tehdide referans vermek 1960'lar sonu Almanya'sındaki meşum *Berufsverbot*'a (Alm. kamu kurumlarında çalışma yasağı) benzer bir tür yazılı olamayan *Denkverbot* (Alm. düşünme yasağı) oluşturuyor.

- Totalitarizm, modernizmin raydan çıkmasıdır: Geleneksel organik toplumsal bağların modernist çözülüşüyle açığa çıkan boşluğu doldurur. Muhafazakârlar ve postmodernistler bu görüşü savunurken aralarındaki fark daha ziyade vurgudur. Kimilerine göre totalitarizm, modernist aydınlanmanın kendisine nakşolmuş zaruri çıktısıdır. Bazıları için ise aydınlanma öz potansiyelini gerçekleştiremediğinde ve gerçekleştiremediği için kendini ikmal eden bir tehdittir.
- Radikal özgürleşimci projeler zorunlu olarak totaliter baskı ve kontrolün bazı versiyonlarına çıkar: Neoliberalizm, etnik köktencilikler ve radikal sol özgürleşimci projeleri (bu ikisi bir şekilde alakalıymış, aynı madalyonun iki yüzüymüş veya her ikisi de mutlak kontrolü hedefliyormuş gibi) bu şekilde bir araya getirmekte başarılıdır. Bu bileşim aynı zamanda faşizm ve komünizmi demokrasinin totaliter yozlaşmasının bir tarzı olarak kabul eden eski liberal kavrayışın çağdaş biçimidir.
- Politik totalitarizm fallus-logos merkezci metafizik kapanmada temellenir: Adorno ve Horkheimer'ın *Aydınlanmanın Diyalektiği*'nde temas ettikleri günümüzün postmodern iddiasıdır. Totalitarist sonuçları önlemenin tek yolu, hiçbir ontolojik yapı tarafından içerilemeyen radikal aralık, açılma, yerinden olma konularında ısrarcı olmaktır.
- Son olarak parti çizgisine kayıtsız şartsız itaate dayanan, herhangi bir rasyonel veri girişine kapalı Stalinist mantığın barındığı son sığınak olarak postmodern kültürel çalışmalar, çağdaş bilişselci tepki tarafından totaliter olarak reddedilmektedir.

Altı çizilmesi gereken husus, hegemonik liberalizme karşı mevcut öncü eleştirel felsefi duruşun yani postmodern yapısökümcü tepkinin “totalitarizm” kategorisine bel bağlamış olmasıdır. Yapısökümcü politik doxa'ya göre toplumsal alan, yapısal kararsızlığın alanıdır, indirgenemez aralık veya eksiklikle işaretlenmiştir: Sonsuza kadar kendisiyle özdeş olmama lanetini taşıyacaktır. Totalitarizm söz konusu kararsızlığın kapanışıdır. Böylelikle kavram, “ontolojik kafa karışıklığı” düzeyine yükseltilir. Pozitif bir politik düzen, gayrimeşru bir kısa devre ile adaletin ötekiliğiyle özdeşleştirildiği zaman, Kantçı “saf politik aklın yanlış muhakemesi” olarak bir “aşkın yanılsama” şeklinde kavranır. Olumsallık, sonluluk ve yerinden olma mantralarını onaylamayan her politik aksiyom, potansiyel olarak “totaliter” diye reddedilir. Felsefi totalite ile politik totalitarizm Popper'dan Lyotard'a uzanan bir çizgide örtüşme eğilimindedir. Aklın Hegelci totalitesi felsefede nihai bir totaliter yapılanma olarak algılanmaktadır.

Yonca Gökarp, "İdeolojik Antioksidanlar"

<https://www.fikirtepedi.com/siyaset/ideolojik-antioksidanlar/>

(Yayın Tarihi: 28 Mayıs 2024).